

leidd til farsælla endalykta, þykja björgunarlaunin hæfilega ákveðin kr. 100.000.00 ásamt vöxtum, eins og krafizt er, frá stefnu-degi að telja. Eftir þessa niðurstöðu um atburðina 16. nóvember ber að taka afstöðu til þóknunar fyrir drátt Súlunnar, og þykir hún eftir ástæðum hæfilega ákveðin kr. 6000.00 ásamt vöxtum, eins og krafizt er. Einnig er stefndi dæmdur til að greiða stefnanda kr. 12000.00 í málskostnað, og er þar innifalið mat og kostnaður við sjópróf. Dæma ber sjóveðrétt fyrir öllum hinum dæmdu kröfum, að undantekinni þóknuninni fyrir dráttinn.

D ó m s o r ð :

Stefndi, Leó Sigurðsson, á að greiða stefnanda, Útgerðarfélagi K.E.A. h/f, kr. 100.000.00 í björgunarlaun og kr. 6000.00 fyrir drátt á skipi ásamt 6% ársvöxtum frá 17. maí 1954 til greiðsludags. Einnig ber stefnda að greiða stefnanda kr. 12.000.00 í málskostnað. Stefnandi hefur sjóveðrétt í m/s Súlunni, EA 300, fyrir hinum dæmdu upphæðum, nema dráttarþóknuninni, kr. 6000.00.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum innan 15 daga frá birtingu hans.

Mánudaginn 13. febrúar 1956.

Nr. 84/1955. **Haraldur Böðvarsson & Co.**

(Einar B. Guðmundsson)

gegn

Bæjarfógetanum á Akranesi f. h. ríkissjóðs

(Sigurður E. Ólason).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómárar Hæstaréttar.

Skattamál.

Dómur Hæstaréttar.

Þórhallur Sæmundsson bæjarfógeti hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 15. júní 1955. Hann krefst þess, aðallega að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur, en til vara, að lög-

tak verði einungis framkvæmt fyrir kr. 68.120.00. Þá krefst áfrýjandi og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda eftir mati dómsins.

Með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða úrskurðar ber að staðfesta ákvæði hans um framkvæmd lögtaks.

Eftir þessum úrslitum er rétt, að áfrýjandi greiði stefnda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals kr. 8000.00.

Dómsorð :

Ákvæði hins áfrýjaða úrskurðar um framkvæmd lögtaks á að vera óraskað.

Áfrýjandi, Haraldur Böðvarsson & Co., greiði stefnda, bæjarfógetanum á Akranesi f. h. ríkissjóðs, málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals kr. 8000.00.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður fógætadóms Akraness 11. maí 1955.

Í máli þessu, sem tekið var til úrskurðar 9. þ.m., hefur innheimtumaður ríkisins á Akranesi vegna ríkissjóðs krafizt þess, að lögtak verði gert hjá Haraldi Böðvarssyni & Co. á Akranesi til tryggingar greiðslu á ógreiddum tekjuskatti og tekjuskattviðauka firmans árið 1953, samtals að upphæð kr. 86.236,00, og stríðsgróðaskatti sama ár, kr. 128.864,00, auk áfallinna og áfallandi dráttarvaxta af áðurgeindum sköttum frá gjalddaga þeirra 31. júlí 1953 til borgunardags og alls kostnaðar við lögtaksgerð þessa, þar með talinnar hæfilegrar þóknunar fyrir málflutning, allt á ábyrgð gerðarbeiðanda, en lögtaksúrskurður um gjöld þessi var kveðinn upp hinn 2. september 1954.

Gerðarþoli, Haraldur Böðvarsson & Co., hefur mótmælt framgangi gerðarinnar. Hann hefur krafizt þess, að synjað verði um framgang lögtaks þessa og að sér verði greiddur hæfilegur málskostnaður.

Til vara krefst gerðarþoli þess, að lögtak verði einungis gert

fyrir kr. 68.120,00 í stað kr. 215.100,00, sem er aðalkrafa gerðarbeiðanda.

Samkvæmt því, sem fram kemur í skjölum málsins og aðiljum kom saman um við munnlegan flutning þess, eru málsatvik þessi:

Árið 1953 er firmanu Haraldi Böðvarssyni & Co. á Akranesi gert að greiða skatta af tekjum þess árið 1952, sem samkvæmt eigin framtali námu kr. 295.813,55, en með breytingu skattstjórans á Akranesi, sem hækkaði rekstrartekjur firmans um 34.000,00, námu skattskyldar tekjur þess kr. 329.800,00.

Skattar firmans af þessum kr. 329.800,00 tekjum voru:

1. Tekjuskattur	kr. 69.506,00
2. Tekjuskattsviðauki	— 16.730,00
3. Stríðsgróðaskattur	— 128.864,00

eða alls kr. 215.100,00

Framtal firmans er gert og undirritað af gerðarþola hinn 22. apríl 1953, og var þar byggt á áætluðu verði Sölumiðstöðvar hraðfrystihúsanna á úppgerðum útfluttum fiskafurðum, sem Sölumiðstöðin annaðist sölu á. Í nóvember 1953 skrifar Sölumiðstöðin gerðarþola bréf og tilkynnir þar, að verðfall hafi orðið á fiskafurðum þeim, framleiddum árið 1952, sem úppgerðar voru um áramótin. Reyndist tapið á þeim kr. 436.149,95, eða hærra en rekstrarafgangur gerðarþola var á skattaframtali hans 1953.

Strax eftir að þetta bréf barst gerðarþola, skrifaði hann Ríkisskattanevnd og óskaði eftir endurskoðun á tekju- og stríðsgróðaskatti sínum árið 1953 og að tekju- og stríðsgróðaskattur hans það ár yrðu felldir niður. Ríkisskattanevndin synjaði hins vegar um endurupptöku málsins og beiðninni um skattlækkun og kvað það andstætt skattvenju að breyta skatti, er upplýsingar slíkar sem þessar bærust svo löngu eftir skattframtal og skattlagningu.

Gerðarþoli leitaði síðan til Fjármálaráðuneytisins um leiðréttingu mála sinna, en fékk þar einnig synjun.

Var síðan ákveðið að láta gjöld þessi koma til lögtaks og úrskurðar fógætaðoms.

Umboðsmaður gerðarbeiðanda, hæstaréttarlögmaður Sigurður Ólason, hefur haldið því fram fyrir fógætaðóminum, að dómstólar eigi ekki að fjalla um atriði, sem hér er um deilt, samkvæmt skattalögum, heldur sé úrskurður Ríkisskattanevndarinnar hér fullnaðarúrskurður.

Á þenna skilning gerðarbeiðanda verður ekki fallizt, enda

þótt 42. gr., 2. málsg., laga nr. 46/1954 kveði svo á, að úrskurður Ríkisskattaneftndar sé fullnaðarúrskurður. Í sömu málsgrein er og tekið fram, að ágreining um skattskyldu megi þó jafnan bera undir dómstóla.

Í framkvæmd hefur orðið „skattskylda“ verið skýrt mjög rúmt, og verður því hér litið svo á, að fúgetadóminum sé rétt að taka skatt gerðarþola til ríkissjóðs árið 1953 til meðferðar og úrskurðar.

Verður því næst að athuga reglur gildandi skattalöggjafar um atvik, slík sem hér er rætt um í þessu máli.

Af hálfu gerðarþola hefur hæstaréttarlögmaður Einar B. Guðmundsson, sem flutt hefur vörn í máli þessu fyrir fúgetadóminum, bent á, að samkvæmt 35. gr., 2. málsg., laga nr. 46/1954 megi skattaneftndir breyta skattlagningu gjaldenda í vissum tilvikum til hækkunar, þó ekki lengra aftur í tímann en 5 ár. Þetta ákvæði á þó aðeins við, að gjaldandi hafi ekkert framtal sent og skattaneftnd komist að því, að hún hafi áætlað honum of lág- ar tekjur og of lágan tekju- eða eignarskatt. Þetta ákvæði tekur því ekki til þess atriðis, sem hér er um deilt. Skattframtal gerðarþola, sem dagsett er 22/4 1953, virðist vera sönnun þess, að þegar það er undirritað, hafi verðfall á hinum óseldu fiskafurðum hans, framleiddum 1952, ekki verið orðið svo stórfellt, að útborgunarverð Sölumiðstöðvar hraðfrystihúsanna hafi ekki getað staðizt að álitu Sölumiðstöðvarinnar, því gera verður ráð fyrir, að Sölumiðstöðin hafi þá ekki löngu áður sent afreikning fyrir árið 1952, þar sem tilgreint var áætlunarverð fiskafurðanna, sem Sölumiðstöðin hafði til sölumeðferðar það ár.

Bréf Sölumiðstöðvarinnar, dags. 17. nóvember 1953, til gerðarþola virðist vera fyrsta bréflega vitneskjan, sem gerðarþoli fær um tapið á fiskafurðum hans frá árinu 1952. Er tapið þar áætlað kr. 550.000,00 til kr. 600.000,00, miðað við áður áætlað verð afurðanna. Af hálfu gerðarþola er því haldið fram, að Sölumiðstöðin hafi gefið gerðarþola upp rangt verð á afreikningi til hans yfir fiskafurðir, framleiddar 1952, á þeim tíma, sem áætlunarverðið er sett. Engin sönnun er framfærð í máli þessu fyrir vítaverðri vanrækslu Sölumiðstöðvarinnar í þessu tilviki, og engin víska er fyrir því, að gerðarþoli hefði áætlað verð fiskafurða sinna af framleiðslu ársins 1952 lægra en Sölumiðstöðin gerði á þeim tíma, sem gerðarþoli fékk afreikning þann, sem hann fór eftir við skattframtal sitt árið 1953, þótt hann hefði haft öll gögn Sölumiðstöðvarinnar, varðandi afurðasölu þessa, í sínum höndum. Mjög erfitt og vandasamt verk mun vera að

áætla endanlegt söluverð vara, sem eru slíkum verðsveiflum háðar, sem hraðfrystur fiskur oft er.

Samkvæmt 10. gr., b-lið, laga nr. 46/1954 segir um tap á úti-standandi skuldum: „Það ár eitt kemur töpuð skuld til frádráttar, er vitanlegt þykir, að hún sé töpuð“, og samkvæmt 19. gr., c-lið, laga nr. 46/1954 ber að áætla verðlag á lausafé sem næst söluverði þess. Gerðarpóli áætlaði, að því er virðist, verðmæti fiskframleiðslu sinnar árið 1952 í árslok það ár, svo sem Sölumiðstöðin áleit, að það mundi reynast við endanlegt söluuppgjör. Árið eftir er verið að selja mikið af þessari framleiðslu, og verður verðfall á henni, svo stórfellt sem raun varð á og áður er á minnzt.

Af hálfu gerðarpóla hefur verið gerð skýrsla um, hve mikið af birgðum var óselt 31. desember 1952 af þess árs fiskframleiðslu gerðarpóla, dskj. nr. 16, ásamt verðfellingu og verðuppbótum 1952. Þá er einnig lögð fram skýrsla frá Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna um heildarfiskframleiðslu, er hún hafði til sölumeðferðar frá árinu 1952, dskj. nr. 15, og hve mikið af henni er selt 31/12 1952 og hvað óselt. Lætur mjög nærri, að helmingur fiskframleiðslunnar 1952 hafi verið óseldur í árslok 1952. Varakrafa gerðarpóla er miðuð við það, að helmingur tapsins sé þegar orðinn á árinu 1952, og því sé réttmætt að draga helming þess, að frádreginni verðuppbót 1952, frá rekstrarafgangi gerðarpóla 1952. Er hér miðað við tap það, er varð á þeim hluta fiskframleiðslu hans, sem þegar var afskipaður í árslok 1952, en það nam kr. 436.149.95. Birgðir gerðarpóla á Akranesi, sem ófarnar voru í árslok 1952, eru afreiknaðar á árinu 1953, og er tap á þeim ekki meðtalið í áðurgreindri upphæð, kr. 436.149,95.

Af framanrituðu virðist augljóst, að atvik þau, sem valda verðfellingu fiskframleiðslu gerðarpóla frá árinu 1952, er áðurnefnd Sölumiðstöð hafði til sölumeðferðar, virðast ekki hafa orðið kunn og ekki komið í ljós fyrr en löngu eftir 31. desember 1952 eða ekki fyrr en eftir miðjan apríl 1953 eða jafnvel nokkru síðar.

Af þessu leiðir, að tap það, sem gerðarpóli verður fyrir af þessum ástæðum, ber að telja til frádráttar tekjum hans árið 1953, en ekki 1952, enda mun það hafa verið gert. Er því ekki unnt að taka aðalkröfu gerðarpóla um synjun á framgangi lög-taksgerðarinnar til greina.

Varakrafa gerðarpóla um, að helmingur tapsins verði dreginn frá tekjum hans árið 1952, er ekki nægilega rökstudd, til þess

að unnt sé að taka hana til greina, og vísast hér einnig til þess, sem áður er sagt um aðalkröfu gerðarpöla.

Niðurstaða fógætadómsins verður því sú, að hin umbeðna lög-taksgerð skuli hafa framgang.

Málflytjendur beggja aðilja hafa krafizt þóknunar fyrir mál-flutning eftir mati dómsins. Með tilliti til málsúrslitanna, fyrir-hafnarinnar og kostnaðarins við að fara í annað hérað til að flytja málið þykir eðlilegt að úrskurða gerðarpöla til að greiða málflutningsmanni gerðarbeiðanda, hæstaréttarlögmanni Sigurði Ólasyni, kr. 6.000,00 — sex þúsund krónur — fyrir málflutning auk alls annars kostnaðar við gerð þessa.

Því úrskurðast:

Hin umbeðna lögtaksgerð skal fara fram á ábyrgð gerð-arbeiðanda. Gerðarþoli, Haraldur Böðvarsson & Co., greiði allan kostnað við gerð þessa, þar með talin málflutningslaun til hæstaréttarlögmanns Sigurðar Ólasonar, sem ákveðast kr. 6.000,00 — sex þúsund krónur.

Mánudaginn 13. febrúar 1956.

Nr. 202/1954. **Fiskveiðahlutafélagið Alliance**

(Magnús Thorlacius)

gegn

Snorra Guðlaugssyni

og gagnsök (Ragnar Ólafsson).

Dómenndur:

hæstaréttardómararnir Árni Tryggvason og Jónatan Hallvarðs-son, Ármann Snævarr prófessor, Kristján Kristjánsson borgar-fógeti og Valdimar Stefánsson sakadómari.

Skaðabætur.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 28. desember 1954. Krefst hann *aðallega* sýknu af dómkröfum gagnáfrýjanda, en *til vara*, að kröfur gagn-áfrýjanda verði lækkaðar eftir mati dómsins. Þá krefst hann